

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI**

HEMŞİRELİK

**HASTA ÜNİTESİ VE HASTA YATAĞI İLE
İLGİLİ UYGULAMALAR**

ANKARA, 2012

- Bu modül, mesleki ve teknik eğitim okul/kurumlarında uygulanan Çerçeve Öğretim Programlarında yer alan yeterlikleri kazandırmaya yönelik olarak öğrencilere rehberlik etmek amacıyla hazırlanmış bireysel öğrenme materyalidir.
- Millî Eğitim Bakanlığınca ücretsiz olarak verilmiştir.
- **PARA İLE SATILMAZ.**

İÇİNDEKİLER

1. HASTA ÜNİTESİNİN ÖZELLİKLERİ VE DÜZENLENMESİ	5
2. HASTA ÜNİTESİNDE BULUNMASI GEREKEN MALZEMELER VE ÖZELLİKLERİ	9
3. Hasta Yatağı	11
3.1. Yatağın Yapılması.....	11
3.2. İçinde Hasta Bulunan Yatağın Yapılması	14
4. YATAK ÇEŞİTLERİ	17
4.1. Kapalı Yatak	17
4.2. Açık Yatak	19
4.3. Ameliyat Yatağı	19
4.4. Şok Yatağı.....	20
5. YATAN HASTA İÇİN ALINACAK GÜVENLİK ÖNLEMLERİ	21
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	22

HAZIRLIK ÇALIŞMASI

- Hasta odasında neler olmalı? Çevrenizdeki yataklı sağlık kuruluşlarına giderek araştırınız.
- Hasta yatağı yapımındaki aşamaları kaynak kitaplardan yararlanarak araştırınız.
- Hasta yatağının düzeni ve çarşafların gergin yapılmasının önemini kaynaklardan araştırınız. Araştırma sonuçlarınızı sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

1. HASTA ÜNİTESİNİN ÖZELLİKLERİ VE DÜZENLENMESİ

Hastanın kendisini hastanede rahat ve güvende hissetmesi için hasta ünitesinin uygun şartlarda düzenlenmesi önemlidir. Hasta üniteleri kuruma göre değişiklik gösterir. Hasta ünitesi düzenli ve tertipli olmalıdır.

Hasta, odada bulunan eşyalara kolay ulaşabilmeli ve kullanım özelliklerini bilmelidir.

Hasta odaları, tek yataklı olabileceği gibi hastanenin özelliğine göre çok yataklı da olabilir.

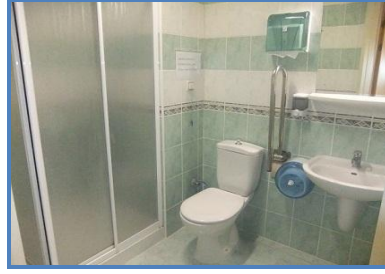
➤ Hasta ünitesinin özellikleri

- Hasta ünitesi, hastanın fiziksel ve psikolojik ihtiyaçlarına cevap verecek ve sağlık personelinin rahat çalışmasına olanak sağlayacak özellikte olmalıdır.
- Tek yataklı hasta odaları en az dokuz metrekare, birden çok yataklı hasta odaları, hasta yatağı başına en az yedi metrekare olmalıdır.
- Hastanın özel eşyalarını koyabileceği, yer kaplamayan gömme dolap olmalıdır.
- Her hastanın başucunda, gerektiğinde kullanabileceği bir zil veya hemşirenin görebileceği özellikte kapı üzerinde ışık bulunmalıdır.
- Hasta ünitesinin havalandırması ve oda aydınlatması yeterli olmalıdır.
- Odanın duvar rengi hastayı rahatlatıcak şekilde doğal, yumuşak ve pastel renklerden seçilmelidir.

Resim 3.1: Hasta ünitesi

- Hasta odaları, doğrudan ve yeterli gün ışığı ile aydınlanabilecek konumda, taban ve duvarları düzgün ve kolay temizlenebilecek nitelikte ve dezenfeksiyona elverişli olmalıdır.
- Yer döşemelerinde, dayanıklı, kaygan olmayan ve gürültüyü engelleyen malzemeler tercih edilmelidir.
- Hasta odası için tercih edilen mobilyalar kolay temizlenebilen, dayanıklı ve gerektiğinde kolay taşınabilen özellikte olmalıdır.
- Hasta odalarında duş, tuvalet ve lavabo olmalıdır.

Resim 3.2: Hasta odalarındaki duş ve tuvalet

➤ **Hasta ünitesinin düzenlenmesi**

Hasta odası düzenlenirken;

- Fiziksel çevrenin düzenlenmesi,
- Odaların havalandırılması,
- Aydınlatılması,
- Isı ve nemin iyi ayarlanması göz önünde bulundurulmalıdır.

➤ **Fiziksel çevrenin düzenlenmesi**

Fiziksel çevre, insan sağlığı ve davranışları üzerine etkilidir. Fiziksel çevrenin düzenlenmesi, hastanın kendini güvende hissetmesini, hastanede oluşacak zararlardan (kazalar, enfeksiyon vb.) korunmasını ve tedavi sürecinde rahat olmasını sağlar.

Fiziksel çevrenin düzeni, bireyi rahatlatıcı özellikte olmalıdır (örneğin; perdelerin renginin duvar rengi ve mobilyalarla uyumlu olması).

Hasta odasında;

- Her hasta için odada kullanışlı, rahat bir yatak olmalı,
- Hasta yatakları odanın özelliğine göre pencerenin yakınına yerleştirilmeli,
- Pencereelerde, duvar ve eşya rengiyle uyumlu, yıkanabilir özellikte tül ve güneşlik olmalı,
- Hastanın mahremiyetine saygı göstermek amacıyla çok yataklı odalarda paravan bulunmalı,
- Hasta yatağının başucunda çekmeceli etajer olmalı,
- Her hasta odasında en az bir lavabo olmalı,
- Her hastanın oturabileceği bir sandalye olmalıdır.

Hasta odalarında telefon, televizyon gibi iletişim araçları da olabilir.

➤ **Odaların havalandırılması**

Kapalı odanın havası; odada bulunanların çıkardıkları nefes, ter, koku, ısı, nem ile çevreye saçtıkları mikroorganizmalar tarafından kirlenir. Havanın oksijeni azalır ve karbondioksiti artar. Bu durumda odanın havalandırılması gerekir.

Yaşanılan ortamda; temiz hava, nem ve ısı yeterli derecede olmalıdır. Ortamdaki havanın kirden, bakteriden arınmış hava ile yer değiştirmesine **havalandırma** denir.

Havalandırma iki şekilde yapılır. Bunlar; doğal havalandırma ve suni havalandırma.

• **Doğal havalandırma**

Kapı ve pencereler karşılıklı açılarak yapılan havalandırma. Havalandırma işlemi yapılmadan önce işlem ve nedeni hastaya anlatılır. Hastanın hava akımından korunması ve oda ısısına göre giyinmesi gerekir.

• **Suni havalandırma**

Havalandırma sistemlerinin kullanılmasıyla sağlanır. Bu tür havalandırmada özel araçlar kullanılır. Örneğin; klimalar ve vantilatörler bu amaç için kullanılabilir. Klima ya da vantilatör çalışırken hava akımından korumak amacıyla hastanın üzeri örtülür.

Hasta odalarında kötü kokularında önlenmesi gerekir.

Kötü kokuların önlenmesi için dikkat edilmesi gereken noktalar	
✚	Hastaların yatak takımlarının sık değiştirilmesi ve temiz tutulması
✚	Hastanın kullandığı, bardak, kaşık, çatal gibi malzemelerin temiz ve kapalı bir yerde tutulması
✚	Hasta hijyenine önem verilmesi
✚	Hasta odalarının uygun malzemelerle temizlenmesi
✚	Koku çıkaran yiyeceklerin (örneğin; turşu vb.) hasta odalarına sokulmaması
✚	Yemeklerden sonra artmış besin maddelerinin ortadan kaldırılması
✚	Hastanın varsa değiştirilen pansuman atıklarının odada bırakılmaması
✚	Odada vazoda çiçek bulunuyorsa suyunun her gün değiştirilmesi
✚	Odada ördek, sürgü vb. bırakılmaması
✚	Odadaki çöp kovasının kapalı olması ve her gün çöp poşetinin değiştirilmesi

Tablo 3.1: Kötü kokuların önlenmesi için dikkat edilmesi gereken noktalar

➤ **Aydınlatma**

Hasta odalarının aydınlatılmasının istenen düzeyde olması, hastanın rahat bir ortamda olmasını ve yapılacak işlemlerin kolay yürütülmesini sağlar. Aydınlatma, doğal ve suni aydınlatma olarak ikiye ayrılır.

• **Doğal aydınlatma**

Güneşten yararlanarak elde edilen aydınlatmadır. Güneşin sağlık açısından önemli rolü vardır. Güneş insana neşe verir, çocukların gelişmesinde rol oynar; doğal ısı verir ve kapalı alanları aydınlatarak kişiyi rahatlatır.

Hasta odalarında güneşten yeterince faydalanabilmek için pencerelerin ve perdelerin uygun olması gerekir.

• **Suni aydınlatma**

Aydınlatmanın elektrik ile sağlanmasıdır. Elektrikle aydınlatmada, ışığın çok parlak olmamasına, doğrudan göze gelmemesine dikkat edilmelidir. Ortamın genel aydınlanması yeterli olmalıdır. Suni aydınlatmada ışığın yeterli olması, hemşirelik bakımı ve tedavi için uygun ortam oluşturulmasında ve güvenliğin sağlanmasında önemlidir. Geceleri hastaların fazla ışıktan rahatsız olmamaları ve güvende olmaları için hafif ışık veren, ışığı duvara veya tavana dağıtan lambalar kullanılmalıdır.

➤ **Isı ve nem**

Hasta odalarında ısı, ortalama 18-22 °C'dir. Bu ısı yazın ve kışın muhafaza edilmelidir. Yazın bu ısı, odanın kapısını, penceresini açarak veya soğutma cihazları (klima, vantilatör vb.) kullanarak temin edilir. Kışın ise kalorifer ve klima ile muhafaza edilir. Bazı uygulamalarda oda ısısı yükseltilmesi gerekebilir (yatak banyosu gibi).

Solunum yolları mukozasındaki siliaların görevini yerine getirebilmesi için mukus ile nemlendirilmiş olması gerekir. Mukozalardaki kuruma enfeksiyonlara yatkınlığı artırır. Bu nedenle solunan ortamın nemlendirilmesi önemlidir. Hasta odası havasının, nem oranı %30-60 arasında olmalıdır. Gerekli durumlarda hastanın soluduğu havanın nemi özel cihazlarla artırılabilir.

➤ **Gürültü**

Gürültü, önemli bir stres kaynağıdır. Hastaların hastanede sakin bir ortama gereksinimi vardır. Hastaların rahatsız olmamaları için gürültüye yol açabilecek uyarıların en aza indirilmesi gerekir.

Yapılan araştırmalarda, hastaları rahatsız eden gürültü çeşitlerinin personel konuşmaları, ayak sesi, hasta bağırmaları, telefon zili, yemek, pansuman arabalarının ve asansör kapılarının sesi olduğu tespit edilmiştir.

- **Gürültüyü önlemede alınacak tedbirlerden başlıcaları;**
  - Yüksek sesle konuşulmaması gerektiği uyarılarını yapmak,
  - Çağrı sistemlerinin sesinin iletişimi engellemeyecek şekilde azaltılmasını sağlamak,
  - Hareketli araçların tekerleklerinin lastikle kaplanmasını sağlamak,
  - Malzeme seçiminde gürültüyü iletmeyen malzemeleri tercih etmek,
  - Gürültü olduğunda, ziyaretçileri uygun bir şekilde uyararak,
  - Ses çıkarmayan ayakkabı veya terlik giymek,
  - Hastane genelinde personele gürültü ve etkileri ile ilgili seminer verilmesini sağlamaktır.

2. HASTA ÜNİTESİNDE BULUNMASI GEREKEN MALZEMELER VE ÖZELLİKLERİ

Hasta üniteleri, hastanın ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde düzenlenmelidir. Hasta odasında, karyola, yatak (şilte), yatak takımları (nevresim, battaniye yastık gibi), etajer, çağırma zili, sandalye, merkezi oksijen sistemi, sakşın sistemi ve tekerlekli yemek masası bulunur.

➤ **Hasta karyolası**

Karyola; ayakucu, başucu istendiğinde yükseltilebilir alçaltılabilen özellikte mekanik olarak ayarlanabilmeli; ayağı tekerlekli hareket ettirilebilme ve kilitleme özelliğine sahip olmalıdır. Hastaya pozisyon vermeye uygun, dayanıklı ve ekonomik olmalıdır. Her iki tarafında güvenlik amacıyla korkulukları bulunmalıdır.

➤ **Hasta yatağı (şilte)**

Hasta yatağının; ortopedik, vücut mekaniğine uygun, havalanabilir ve rahat olması gerekir. Hastanın uyuması, tedavi sürecinin devam etmesi için önemli bir faktördür. Yatak, vücudun yatarken normal anatomik duruşuna uygun sertlikte ve rahat olmalıdır. Yatakların dezenfekte edilmesi uygun olmadığından iyi korunması gerekir. Bunun için yatak koruyucu kullanılır. Bilinçsiz ya da yatağa bağımlı hastalar için şişme (havalı) veya su yatakları tercih edilir.

➤ **Yastık**

Yastık, çeşitli boyutta ve kalınlıkta olabilir. Pamuktan, kuş tüyünden, elyaftan, sünger parçalarından ve yünden yapılır. Kullanışlı ve rahat olmasına rağmen, temizliğinin hastane

şartlarında zor olması nedeniyle yün yastık tercih edilmez. Yastığın kullanılış amaçları arasında; uyumak için başın altına koymak, hastaya pozisyon vermek ya da desteklemek, astımlı hastaların solunumunu rahatlatmak ve ekstremiteleri yükseğe kaldırmak sayılabilir.

➤ **Yastık kılıfları**

Yastık kılıfı, yastığın kirlenmesini önlemek amacıyla kullanılır. Pamuklu kumaş veya patiskadan yapılır. Yastığa rahat geçirebilmek için kılıf, yastıktan biraz büyük olmalıdır.

➤ **Ara muşambası**

Ara muşambası, hasta yatağının kirlenmesini önlemek amacıyla kullanılır. Ortalama boyu 70-80 cm ve eni 60-70 cm olan muşambanın uçlarına, yatak şiltesinin altına sıkıştırmak için 40-50 cm genişliğinde kumaş eklenir. Tek kullanımlık ara bezleri tercih edilir.

Acil servis, çocuk servisi ve yoğun bakım gibi hasta yatağının sık kirlendiği ünitelerde, yatağı tamamen kaplayan muşamba çarşafı kullanılabilir. Yatakla temas eden yüzü muşamba, hastayla temas eden yüzü pamuklu malzemedir yapılmış yatak koruyucular kullanılır.

➤ **Ara çarşafı**

Ara çarşafı, ara muşambasının üzerini örtmek amacıyla kullanılır. Genellikle iki metre eninde, bir metre boyunda yapılır. Ara çarşafı yoksa alt çarşafı katlanarak aynı amaçla kullanılabilir. Günümüzde ara muşambası ve ara çarşafı yerine hazır alt bezi de kullanılmaktadır.

➤ **Yatak çarşafı**

Yatak çarşafı, keten, pamuklu kumaş veya patiskadan yapılır. Çarşafın eni ve boyu yatağın (şiltenin) altına girebilecek büyüklüktedir. Günümüzde köşeleri ve kenarları lastikli çarşaf da kullanılmaktadır.

➤ **Nevresim**

Nevresim, pamuklu veya patiska kumaştan yapılır. İçine battaniye geçirilerek kullanılır. Battaniyeleri içine alabilecek büyüklükte olmalıdır.

➤ **Pike**

Pike, hafif, yıkanabilir ve pamuklu kumaştan yapılır. Nevresimle birlikte ya da tek olarak kullanılır.

➤ **Battaniye**

Battaniye, sentetik ve yün karışımından yapılır. Tercihen nevresimin içine geçirilerek kullanılır. Tek olarak da kullanılabilir. Kullanışlığı açısından hafif olanı tercih edilir.

➤ **Yemek masası**

Yemek masası, yüksekliği ayarlanabilen, tekerlekli, yatak üzerinde kolay hareketiyle yemek yemeyi kolaylaştıran masadır.

➤ **Sandalye**

Hasta ya da refakatçinin oturabileceği sandalyelerin, dayanıklı ve rahat olması gerekir. Mümkmnse koltuk tercih edilmelidir. Kolay temizlenebilen, üzerinde mikroorganizma barındırmayan malzeme ile kaplanmış olması tercih edilmelidir.

➤ **Etajer**

Etajer, hastanın bardak, su, peçete gibi günlük kullanabileceği eşyalarını koyabileceği çekmeceli küçük dolaptır.

3. HASTA YATAĞI

Hasta, günün çoğunu yatağında geçirir. Bu nedenle hasta yatağının temiz ve rahat olması, hastayı fiziksel ve psikolojik olarak etkiler. Hasta yatağı düzenli ve temiz olmalıdır.

Resim 3.3: Hasta yatağı

3.1. Yatağın Yapılması

Yatak, bir ya da iki kişi tarafından yapılabilir. Yatak yapımında; vücut mekaniğine uyulması, zaman ve enerjiden tasarruf edilmesi, dayanıklı ve hijyenik malzeme kullanılması önemlidir.

DİKKAT

Yatak yapımı sırasında oda camının açılması, yatağın ve odanın havalanmasını sağlar.

- **Uygulamada kullanılan malzemeler**
  - Eldiven
  - Yatak koruyucu
  - Yatak çarşafı
  - Ara muşambası
  - Ara çarşafı
  - Nevresim

  - Yastık kılıfı
  - Battaniye
  - Pike

➤ Boş yatak yapımı uygulaması

Uygulama Basamakları	Uygulamanın Amacı
➤ Eller yıkanır, kurulanır, eldiven giyilir.	➤ Kontaminasyonu önlemek
➤ Odanın camı açılır.	➤ Odanın havalanmasını sağlamak
➤ Temiz yatak takımları kullanım sırasıyla (en üstten alta doğru) yatak koruyucu, yatak çarşafı, ara muşambası, ara çarşafı, battaniye, nevrresim, yastık kılıfı ve pike katlanmış şekilde hasta yatağının yanında hazır bulundurulur.	➤ Yatak yapımında kolaylık sağlamak ➤ Zaman kaybını önlemek
➤ Yatak kenarlıkları indirilir.	➤ Uygulamada kolaylık sağlamak
➤ Yatağın yakın tarafına geçilerek yatak koruyucu, yatak (şilte) üzerine serilir.	➤ Yatağın kirlenmesini önlemek
➤ Yatak çarşafı alınır, enlemesine dörde katlanır, yatağın başucuna katlı hâlde konulur. İlk katı yatağın karşı tarafına, diğer katı ayakucuna doğru açılarak serilir (Disposible çarşaf lar da vardır.)	➤ Uygulamada kolaylık sağlamak
➤ Yatak çarşafının başuçları ve ayakuçları üçgen köşe yapılarak yatağın altına gerdirilerek sıkıştırılır.	➤ Yatağın düzenli olmasını sağlamak ➤ Hastada yatak yarası (dekübütüs) oluşumunu önlemek

➤ Gerekli ise ara muşambası yatağın ortasına gelecek şekilde yerleştirilir (Hazır alt bezi de kullanılabilir.).	➤ Yatak yapımında kolaylık sağlamak ➤ Zaman kaybını önlemek

➤ Ara muşambasının üzerine ara çarşafı serilir (Ara çarşafı yerine yatak çarşafı ikiye katlanarak da kullanılabilir.). Yatağın her iki yanından ara muşambası ve çarşafı birlikte altına gergin olacak şekilde yerleştirilir.	➤ Yatak ve takımların kirlenmesini önlemek ➤ Hastada yatak yarası (dekübütüs) oluşumunu önlemek
➤ Battaniye nevresime geçirilir ve çarşafın üzerine serilir. Yatağın yanlarından sarkan kısımları içe doğru katlanır.	➤ Battaniyenin kirlenmesini önlemek
➤ Pike nevresim üzerine yerleştirilir, kenarları düzeltilerek ayakucu nevresimle birlikte yatağın altına kıvrılır.	➤ Düzenli yatak yapılmasını sağlamak
➤ Yastık kılıfı yastığa geçirilir ve yatağın başucuna yerleştirilir.	➤ Yatak düzenini oluşturmak ➤ Hastanın yastık kullanımını sağlamak
➤ Eldiven çıkarılır, eller yıkanır ve kurulanır.	➤ Kontaminasyonu önlemek

DİKKAT

Kirli yatak takımlarını toplarken, savurmak, gelişigüzel toplamak takımlarda olan mikroorganizmaların, deri döküntülerinin ortama ve havaya karışmasına neden olur.

Bu nedenle; yatak takımları toplanırken savurmadan toplanarak hacimleri küçültülmeli ve kirli arabasına atılmalıdır.

3.2. İçinde Hasta Bulunan Yatağın Yapılması

Yataktan kalkamayan, yatağa bağımlı hastaların yatak takımlarını değiştirmek amacıyla yapılır.

- **Uygulamada kullanılan malzemeler**
  - Eldiven (gerekirse iki çift)
  - Yatak çarşafı
  - Ara muşambası (Alt bezi de kullanılabilir.)
  - Ara çarşafı
  - Nevresim
  - Battaniye
  - Pike
  - Yastık kılıfı
  - Kirli torbası / arabası
  - Temizlik bezi
  - Sürgü veya ördek (gerekirse)
  - Paravan
- **İçinde hasta bulunan yatağın yapılması uygulaması**

Uygulama Basamakları	Uygulamanın Amacı
➤ İşlem, hastaya açıklanır ve izin istenir. ➤ Yatak yapımı sırasında uygunsa hastanın da katılımı sağlanır.	➤ Hastayı bilgilendirmek ➤ Uygulama için hastanın iznini almak ➤ Hastanın katılımını sağlayarak, iletişim kurmak

➤ Eller yıkanır, kurulanır, eldiven giyilir.	➤ Kontaminasyonu önlemek
➤ Çamaşır arabasıyla temiz yatak takımları hasta yatağının yanına getirilir. Kullanım sırasıyla yatak takımları alınır.	➤ Uygulamada kolaylık sağlamak
➤ Odanın penceresi açılır, kapısı kapatılır.	➤ Odanın havalanmasını sağlamak
➤ Etajer, sandalye ve çağırma zili mobil ise yataktan uzaklaştırılır.	➤ Uygulamada kolaylık sağlamak
➤ Çok yataklı odalarda hasta yatağının etrafı paravanla kapatılır.	➤ Hastanın mahremiyetine saygı göstermek
➤ Hastanın boşaltım ihtiyacı olup olmadığı sorulur. Boşaltım ihtiyacı varsa sürgü verilerek boşaltım ihtiyacı karşılanır. ➤ Sürgü verilip alındıktan sonra eldivenler değiştirilir.	➤ Hastanın boşaltım ihtiyacını gidermek
➤ Pike ile hastanın üzeri örtülür.	➤ Hasta mahremiyetini korumak ve üşümesini önlemek
➤ Pikenin altından nevresimli battaniye hastanın ayakucu tarafına çekilir. ➤ Nevresimden battaniye çıkarılır, sandalye üzerine konur. ➤ Nevresim kirli taraf içe gelecek şekilde katlanarak kirli torbasına atılır.	➤ Kirli yatak takımlarını toplamak
➤ Alt yatak takımları uzak taraftan başlayarak gevşetilir.	➤ Uygulamada kolaylık sağlamak
➤ Hastanın yastığı alınıp kirli kılıf çıkarılıp kirli torbasına atılır. ➤ Yastık sandalye üzerine konur.	➤ Kontaminasyonu önlemek
➤ Uzak taraftaki yatak kenarlığı kaldırılır. Hastanın sırtı hemşireye dönük olacak şekilde lateral pozisyonuna getirilir.	➤ Hastanın düşmesini önlemek ➤ Uygulamada kolaylık sağlamak
➤ Kirli yatak çarşafı, rulo yapılarak ya da kıvrılarak hastanın altına doğru hastayı rahatsız etmeden sıkıştırılır.	
➤ Temiz yatak çarşafının yarısı rulo yapılarak ya da kıvrılarak hastanın altına doğru sıkıştırılır. ➤ Ara muşambası ve ara çarşafı da aynı şekilde yerleştirilir.	

➤ Çalışılan taraftaki yatak kenarlığı kaldırılır ve uzak olan tarafa geçilir. Uzak olan taraftaki yatak kenarlığı indirilir. Hasta, temiz yatak takımlarının yerleştirildiği tarafa doğru lateral (yan) çevrilir.	
➤ Hastanın altından rulo yaptığımız kirli yatak takımları çekilip kirli torbasına atılır. Temiz yatak çarşafı hastanın altından yatak kenarına doğru çekilir.	➤ Kontaminasyonu önlemek
➤ Hastaya sırt üstü yatış pozisyonu verilir.	➤ Uygulamada kolaylık sağlamak
➤ Temiz yatak takımlarının tüm kenarları, gerdirilerek ve köşeler üçgen yapılarak şiltenin altına sıkıştırılır. ➤ Düzeltilebilir alt takımlar, gergin ve kırışksız olmalıdır.	➤ Hastayı rahatlatmak ➤ Yatak yaralarını önlemek
➤ Battaniye, hastanın başı açık kalacak şekilde üzerine serilir. ➤ Nevresimin köşelerine battaniyenin köşeleri gelecek şekilde, battaniye nevresimin içine yerleştirilir.	➤ Yatak düzenini sağlamak
➤ Pike hastanın başı açık kalacak şekilde nevresimin üzerine örtülür. ➤ Ayakucu tarafı yatağın altına yerleştirilir.	➤ Yatak düzenini sağlamak ➤ Yatak takımlarının kolay çıkmasını önlemek
➤ Yastığa temiz kılıf geçirilir.	
➤ Etajer ve çağırma zili hastanın ulaşabileceği yere konur.	➤ Hasta ünitesini, uygulamadan önceki hâle getirmek ➤ Oda düzenini sağlayarak hastanın rahat etmesini sağlamak
➤ Paravan kaldırılır.	➤ Hastanın rahat etmesini sağlamak
➤ Kirli yatak takımları çamaşırhaneye gönderilir.	➤ Yatak takımlarının temizliğini sağlamak
➤ Eldiven çıkarılır, eller yıkanır.	➤ Kontaminasyonu önlemek

➤ **Dikkat edilecek noktalar**

- Hastanın mahremiyetini koruyarak üstünü açmamaya özen gösterilir.
- Hasta yatağının etrafına paravan veya perde çekilir.
- Hastanın üşümemesi için oda sıcaklığına dikkat edilir.
- Hastayla iletişim kurarak uygulama yapılır.

NOT

Hemşire , yatak yapımında kirli yatak takımları ile kontaminasyonu önlemek için:

- Uygulamadan önce ve sonra ellerini yıkamalıdır.
- Havalandırmanın, cereyan olmayacak şekilde yapılmasına özen göstermelidir.
- Yatak takımlarını kirlenmiş yüzey içe gelecek şekilde katlamalıdır.
- Kirli yatak takımlarını yerlere atmamalı, kirli arabası içine atmalıdır.
- Hemsire kirlileri üniformasından uzak tutmalıdır.

4. YATAK ÇEŞİTLERİ

Hasta yatakları kullanım amacına göre farklı şekillerde yapılır.

4.1. Kapalı Yatak

Hasta taburcu olmuş ise kapalı yatak yapılır.

- **Uygulamada kullanılan malzemeler**
  - Eldiven
  - Yatak koruyucu
  - Ara muşambası
  - Ara çarşafı
  - Yatak çarşafı
  - Nevresim
  - Battaniye
  - Pike
  - Yastık kılıfı
  - Kirli torbası ya da arabası
  - Temizlik bezi
  - Dezenfektan solüsyon

Resim 3.4: Kapalı yatak

➤ **Kapalı yatağın yapılması uygulaması**

Uygulama Basamakları	Uygulamanın Amacı
➤ Eller yıkanır, kurulanır ve eldiven giyilir.	➤ Kontaminasyonu önlemek
➤ Çamaşır arabasıyla temiz yatak takımları hasta yatağının yanına getirilir. Kullanım sırasıyla yatak takımları alınır.	➤ Uygulamada kolaylık sağlamak
➤ Odanın penceresi açılarak kapı kapatılır.	➤ Yatağın ve odanın havalanmasını sağlamak
➤ Etajer, sandalye ve çağırma zili mobil ise yataktan uzaklaştırılır.	➤ Kontaminasyonu önlemek ➤ İşlemden kolaylık sağlamak
➤ Yatak kenarları indirilir.	
➤ Battaniye nevresimden çıkartılır battaniye katlanır uygun yere konur.	
➤ Yastık kılıfı çıkartılır. Yastık uygun yere konur.	
➤ Kirli nevresim ve yastık kılıfı kirli torbasına atılır.	➤ Yatağın havalanmasını sağlamak ➤ Yatağın temizliğini sağlamak
➤ Kirli çarşafın köşeleri gevşetilerek, toplanarak kirli torbasına atılır.	
➤ Yatak, baş ve ayak kısmı yer değiştirilerek alt üst edilir.	➤ Kontaminasyonu önlemek
➤ Gerekli ise dezenfektan solüsyonla silinir.	
➤ Eldivenler çıkarılarak yenisi ile değiştirilir.	➤ Yatağın kirlenmesini önlemek
➤ Temiz yatak takımlarını sermek üzere yatağın yakın tarafına geçilir ve yatak koruyucu yatak üzerine serilir.	
➤ Yatak çarşafı alınır, enlemesine dörde katlanır, yatağın başucuna katlı hâlde konulur. İlk katı yatağın karşı tarafına,	➤ Yatağın düzenini sağlamak

diğer katı ayakucuna doğru açılarak serilir. ➤ Yatak çarşafının başuçları ve ayakuçları üçgen köşe yapılarak yatağın altına gerdirilerek sıkıştırılır.	
➤ Battaniye nevresime geçirilir. Nevresime geçirilmiş battaniye, yastık ve çarşafı örtecek şekilde serilir. Nevresimin yatağın yanlarından sarkan kısımları yatak üzerinde içe doğru katlanır.	➤ Yatağın düzenini sağlamak
➤ Pike, nevresim üzerine yerleştirilir kenarları düzeltilerek ayakucu nevresimle birlikte yatağın altına kıvrılır.	
➤ Etajer, sandalye ve çağrı zili eski yerine yerleştirilir.	
➤ Eldiven çıkarılarak eller yıkanır.	➤ Kontaminasyonu önlemek

4.2. Açık Yatak

Malzemeler, kapalı yatak yapımında olduğu gibidir. Yatak yapımında aynı uygulama basamakları sırasıyla uygulanır. Farklı olarak açık yatakta, pike ve nevresim çarşaf üzerine tamamen örtülmez. Pike ve nevresim üçlü şekilde katlanarak yatağın ayakucuna konur. Pike ve nevresim birlikte kullanılacağı gibi tek olarak da kullanılabilir.

Resim 3.5: Açık yatak

4.3. Ameliyat Yatağı

Hastanın ameliyat sonrası bakımı için hazırlanan yatak çeşididir.

Resim 3.6: Ameliyat yatağı

➤ **Ameliyat yatağının kullanım amaçları**

- Cerrahi girişim geçiren hastanın enfeksiyondan korunması,
- Anestezi ve cerrahi girişim sonunda hastanın vücut sıcaklığının korunması,
- Hastanın kazalardan korunması,
- Kusma ve aspirasyon riskine karşı önlemlerin alınmasıdır.

Ameliyat yatağı yapımında kullanılan malzemeler ve uygulama basamakları boş yatak yapımında olduğu gibidir. Farklı olarak nevresim ve pike boydan boya yatağın sağ veya sol tarafına katlanır veya ayakucuna konur.

Hasta yastığı, başucuna dik olarak yerleştirilir veya yatağın yakınına konur. Kusma olasılığına karşı aspirasyon riskini önlemek için hasta, yastıksız, baş yana çevrilerek yatırılır ve hasta yatağı yakınına dispozible böbrek kütetler konulmalıdır.

DİKKAT

Hasta ameliyattan getirilip yatağına yatırıldığında, yatak kenarlıkları düşmeleri önlemek için kaldırılmalıdır.

4.4. Şok Yatağı

Yatak yapımında açık yatak yapımı uygulama basamakları uygulanır.

Resim 3.7: Şok yatağı

- Burada hastaya şok pozisyonu verilir. Bunun için;
  - Hasta, sırt üstü yatırılır.
  - Hastanın başı, ince bir yastıkla veya yatak başucu hafif kaldırılarak yükseltilir.
  - Göğüs, karın ve kalçalar düz pozisyonda tutularak hayati organlara kan akımını artırmak amacıyla bacakların altına diz altı yastığı ya da yastık konulur. Yatağın ayakucu yükseltilerek de aynı pozisyon verilir.

5. YATAN HASTA İÇİN ALINACAK GÜVENLİK ÖNLEMLERİ

Güvenli bir ortamın sağlanmasında özellikle kazalardan, yangından, enfeksiyondan ve çevre kirliliğinden korunmak esastır.

Hastanın, hastane ortamına uyumunu sağlamak ve olası kazalar, enfeksiyonlar gibi ona zarar verecek durumlardan korunması için önlemlerin alınması gerekir.

- Bunlar:
  - Düşmeyi engellemek amacıyla karyola kenarlıklarını ve gerekirse tespit edicilerin kullanılması,
  - Hemşirelik uygulaması için indirilen karyola kenarlığının kaldırılması,
  - Hastanın ihtiyaçlarını karşılayacak etajerin, yemek masasının, sandalyenin hastanın ulaşabileceği yakınlıkta, yatağına yakın olarak yerleştirilmesi,
  - Çağırma ziline hastanın her zaman rahatlıkla ulaşabileceği yerde olması, Yatak yapımı sırasında hastada bulunan kateter ve direnlerin yerinden çıkmamasına dikkat edilmesi alınacak güvenlik önlemlerinin başlıcalarıdır.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyarak doğru seçeneği işaretleyiniz.

- Aşağıdakilerden hangisi, hasta odalarının ortalama ısı ve nem değerleridir?
A) 08-10 °C, %10-15
B) 12-14 °C, %20-25
C) 15-17 °C, %80-85
D) 18-22 °C, %30-60
E) 25-30 °C, %90-95
- Aşağıdakilerden hangisi, ameliyat yatağının amaçlarından değildir?
A) Hastanın kazalardan korunmasını sağlamak
B) Hastayı ameliyata hazırlamak
C) Hastanın temiz ortamda yatmasını sağlamak
D) Hastanın vücut sıcaklığının korunmasını sağlamak
E) Kusma ve aspirasyon riskine karşı önlem almak
- Aşağıdakilerden hangisi ya da hangileri, hasta ünitesinin taşınması gereken özelliklerdendir?
I. Tek yataklı hasta odası 9 m² olmalı.
II. Odanın havalandırılması ve aydınlatılması yeterli olmalı.
III. Yer döşemeleri dayanıklı, kaygan olmayan ve gürültüyü engelleyen malzemelerden olmalı.
IV. Mobilyalar pahalı olmalı.
A) Yalnız I   B) I, II   C) I,II ve III   D) I,III ve IV   E) I, II, III ve IV
- Aşağıdakilerden hangisi, hastanede gürültüyü önlemede alınacak tedbirlerden değildir?
A) Yüksek sesle konuşulması gerektiği uyarılarının yapılması
B) Gürültüyü iletmeyen malzemelerin tercih edilmesi
C) Ziyaretçi gürültülerinin en aza indirilmesi
D) Hastane personelinin ses çıkarmayan ayakkabı giymesi
E) Hareketli araçların tekerleklerinin lastikle kaplanması
- Aşağıdakilerden hangisi ya da hangileri içinde hasta bulunan yatağın yapılmasında dikkat edilecek noktalardandır?
I. Hastanın mahremiyetini korumak
II. Hastanın üşmesini önlemek
III. Hastayı vücut mekaniklerine uymadan döndürmek
IV. Hasta ile etkili iletişim kurmak
A) Yalnız I   B) I ve II   C) I, II ve III   D) II, III ve IV   E) I, II ve IV

KAYNAKÇA

- AK B., Sağlık Eğitimi Kavramı, Amaçları ve Konusu. H.Ü. Sağlık İdaresi Yüksek Okulu, (2005).
(www.sabem.saglik.gov.tr/Akademik_Metinler/goto.aspx?id=3664, Son Ziyaret Tarihi:25.11.2007).
- AKÇA AY Fatma (Editör), **Sağlık Uygulamalarında Temel Kavramlar ve Beceriler**, Nobel Tıp kitapevleri, İstanbul, 2011.
- AKÇA AY Fatma, **Temel Hemşirelik Kavramlar İlkeler Uygulamalar**, 2. Baskı, İstanbul Medikal Yayıncılık, İstanbul, 2008.
- AKÇA AY Fatma, **Temel Hemşirelik Kavramları İlkeler, Uygulamalar**, İstanbul Medikal Yayıncılık, İstanbul, 2007.
- AKDEMİR N., Leman BİROL, **İç Hastalıkları ve Hemşirelik Bakımı**, 2. Baskı, Ankara, 12-18, (2004).
- AKTÜRK Z. **Nedeni ve Nasılıyla Sağlık Eğitimi**, Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği AD. Sağlıkta Nabız Dergisi, Sayı:17, (2005).
- BİROL Leman, Nuran AKDEMİR, Tülin BEDÜK, **İç Hastalıkları Hemşireliği**, Vehbi Koç Vakfı Yayınları, No: 6.Ankara, 1990.
- BİROL Leman., T.C. Sağlık Bakanlığı Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü, **Bölüm 8: Klinik Hemşirelik Uygulamaları**,Yayın No: 608, 1. Baskı,1998, Ankara.
- CÜCELOĞLU Doğan, **Yeniden İnsan İnsana**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1998.
- ÇAKIRCALI Emine, **Hasta Bakımı ve Tedavisinde Kullanılan Temel İlke ve Uygulamalar**, Nobel kitap evi, 3. Baskı, İzmir, 2000.
- ÇAKIRCALI Emine, **Hasta Bakımı ve Tedavisinde Temel İlke ve Uygulamalar**, 3. Baskı İzmir Güven&Nobel Kitapevleri, İzmir, 2000.
- ÇAVDAR Fatma, **Genel Beslenme**, MEB. Ders Kitapları, 1 baskı, İhlas Gazetecilik AŞ. İstanbul, 2006.
- ÇİMEN L., **Meslek Esasları Tekniği**, İstanbul, 1990.
- DEMİR Gönül, Nuray BİNGÖL, Sacide KARAGÖZ, **İlk Yardım Kaynak Kitabı**, Türk Hava Kurumu Matbaası, Ankara, 2007

- DÖKMEN, Ü.; **İletişim Çatışmaları ve Empati**, 7. Basım, Sistem Yayıncılık, İstanbul, 1998.
- ELİNOR V.R.N.,M.A.,LUVERNE Wolff,R.N.M.A.Marlène H.WEİTZEL ,R.N.,M.S.N.**Hemşireliğin Temel İlkeleri**, Vehbi KoçVakfı, İstanbul, 1979
- ERDAL Emine, **Hemşirelikte Temel İlke ve Uygulamalar**, Dağaşan Ofset, İzmir, 1993.
- ERTEKİN Cemalettin, Agah ÇERTUĞ, Aytuğ ATICI, Ali ÇOŞKUN, Fehmi AYDINLI, Hüseyin Fazıl İNAN, Serpil ELMALIPINAR, Bora KAYSER, Turhan SOFUOĞLU, Turgut ARPACI, Aysun ALTUĞ, **Temel Eğitim Kitabı**, Onur Matbaacılık, Ankara, 2006.
- **Hemşirelik Eğitim Posterleri**, Sağlık Bakanlığı.
- HOVARDAOĞLU Ayşen, ŞENOCAK Leyla, **Meslek Esasları Teknikleri ders kitabı**, Hatiboğlu Yayınları, 2002.
- HOVARDAOĞLU Ayşen, ŞENOCAK Leyla, **Meslek Esasları ve Teknikleri**, Hatipoğlu Yayınları, Anlara, 1992.
- KARATAŞ GÜNER Ayşe, AĞRALI KEBAPÇI Semanur, AKAR EMSAL Türkan, UZ Ayşe, KÜÇÜKALP İlknur, GÜMÜŞ Aysel, Sağlık Meslek Liselerinin Hemşirelik Bölümü, **Meslek Esasları ve Tekniği IX. Sınıf**, PALME YAYINCILIK, Ankara, 2009.
- KARATAŞ GÜNER Ayşe, AĞRALI KEBAPÇI Semanur, AKAR EMSAL Türkan, UZ Ayşe, KÜÇÜKALP İlknur, GÜMÜŞ Aysel, Sağlık Meslek Liselerinin Hemşirelik Bölümü, **Meslek Esasları ve Tekniği IX. Sınıf**, PALME YAYINCILIK, Ankara.
- KİBAR Meryem, **Atındağ Merkez Sağlık Ocağı Bölgesi 15-49 Yaş Arası Gebe Kadınlarda Anemi Prevelansı** Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara,1999.
- MECİTOĞLU Leman, Vasfi MECİTOĞLU, **Diyet Beslenme**, İnkılap Yayınları, İstanbul, 2003.
- ÖZ Güler, Halil POLAT, Ayşe BAYER, **Meslek Esasları ve Tekniği**, 3.Baskı Songür Yayınevi, 2007.

- ÖZCAN A., **Hemşire- Hasta İlişkisi ve İletişim**, 1. Baskı., Saray Medikal Yayıncılık. S: 2- 4., 131, 155, İzmir,1996.
- SABUNCU Necmiye, Kamerya BABADAĞ, Gülsün TAŞOCAK, Türkinaz ATABERK, **Hemşirelik Esasları**, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Yayınları, Eskişehir, Şubat 1993.
- T.C. Sağlık Bakanlığı Adıyaman 82. Yıl Devlet Hastanesi, **Hemşire El Kitabı**.
- Taylor, C., Lillis, C., Lemone, P.: Fundamentals of Nursing. The Art and Science of Nursing Care, “**Hastanın Yürümesine Yardım Etme**” London, 1989, pp:671
- ULUSOY Filiz, Selma GÖRGÜLÜ, **Hemşirelik Esasları**, 3. Baskı, Ankara, 1997.
- www.sabem.saglik.gov.tr (25.11.2007).
- www.inonu.edu.tr
- www.als.org.tr
- www.cumhuriyet.edu.tr
- www.sv-sachsen.de/~cb_hormonsystem.jpg Erişim Tarihi: 26.09.2011
- www20.uludag.edu.tr/~ztugutlu/index_dosyalar/vucut.ppt–Vücut Mekanikleri Öğretim Görevlisi Zuhal Tuğutlu 2006 Erişim Tarihi: 26.09.2011
- www.gata.edu.tr/bashemşirelik
- <http://www.saglik.gov.tr/TR/belge/> 01.09.2011
- www.sks.itu.edu.tr/index.php
- <http://www.gemlikdh.gov.tr/userfiles/file/HKS%20Talimatlar/> Hasta taşıma ve Kaldırma talimatı Erişim Tarihi: 28.09.2011